

Sygn. akt VIII Gz 51/14

POSTANOWIENIE

Dnia 2 marca 2015 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie Wydział VIII Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Piotr Sałamaj (spr.)

Sędziowie: SO Anna Budzyńska

SO Krzysztof Górski

po rozpoznaniu w dniu 2 marca 2015 r. w Szczecinie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku dłużnika A. P.

o ogłoszenie upadłości

na skutek zażalenia dłużnika na pkt 1. postanowienia Sądu Rejonowego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 24 stycznia 2014 r., sygn. akt V GU 28/13

postanawia:

uchylić zaskarżone postanowienie w zakresie punktu 1. i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Gorzowie Wielkopolskim.

SSO Krzysztof Górski SSO Piotr Sałamaj SSO Anna Budzyńska

Sygn. akt VIII Gz 51/14

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 24 stycznia 2014 r. Sąd Rejonowy w Gorzowie Wielkopolskim w sprawie o sygn. akt V GU 28/13 oddalił wniosek dłużnika A. P. o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej (pkt 1. sentencji) i przyznał tymczasowemu nadzorcy sądowemu S. L. wynagrodzenie w kwocie 3.000 zł (pkt 2.).

W uzasadnieniu Sąd Rejonowy wskazał, że dłużnik złożył wniosek o ogłoszenie jego upadłości jako osoby nie prowadzącej działalności gospodarczej. Wobec czego wniosek ten podlegał rozpoznaniu według przepisów tytułu V części III ustawy z dnia 28.02.2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze. Dokonując analizy zgromadzonej w sprawie dokumentacji, w szczególności informacji o wysokości zadłużenia dłużnika, wykazu składników majątku dłużnika, Sąd Rejonowy ustalił, że dłużnik A. P. zamieszkuje w G. W., przy ulicy (...), m. 5 i jest osobą fizyczną nieprowadzącą działalności gospodarczej.

Z małżonką dłużnik ma rozdzielność majątkową ustanowioną ponad 10 lat temu. Od dnia 1 kwietnia 2013 r. dłużnik jest zatrudniony na stanowisku specjalisty do spraw marketingu w (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Ś. przy ulicy (...) w wymiarze 1/4, umowa o pracę zawarta jest na czas nieokreślony. Z tytułu świadczonej pracy dłużnik ma wynagrodzenie 1000 zł brutto miesięcznie. W skład majątku dłużnika wchodzi: kwota 65.000 zł, darowana mu przez małżonkę; udział członkowski w (...) Banku Spółdzielczym w Ś. o wartości 300 zł; udziały w (...) spółce z o. o w upadłości likwidacyjnej w G. W.. o łącznej wartości nominalnej 12.500 zł. Dłużnikowi nie przysługują żadne

wierzytelności, nie ma podmiotów zobowiązanych majątkowo wobec dłużnika. Dłużnik deklaruje spłatę zobowiązań w toku postępowania upadłościowego na poziomie 400 zł miesięcznie, przy uwzględnieniu kwoty 65.000 zł, która zabezpieczy koszty postępowania upadłościowego.

Na dzień złożenia wniosku dłużnik posiadał 171 wierzycieli, którym zalega łącznie 4.370.319,45 zł. Większość zobowiązań dłużnika stanowiły zobowiązania powstałe z tytułu bycia komplementariuszem w spółce komandytowej pod firmą Zakład Produkcyjno-Usługowy „Pa-met” (...) Spółka komandytowa do dnia 20 listopada 2012 r. Z dniem 20 listopada 2012 r. spółkę komandytową przekształcono w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością (...) z siedzibą w G. W.. Podczas wskazanego procesu przekształcenia spółki osobowej w spółkę kapitałową i wyceny majątku spółki przekształcanej powstała zaległość podatkowa dłużnika wobec Urzędu Skarbowego w Ś. z tytułu podatku dochodowego za 2012 r.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Rejonowy uznał, że zaległości płatnicze dłużnika przekraczają trzy miesiące, a jego niewypłacalność ma charakter trwały. Spłaty zobowiązań dłużnik zaprzestał trwale w listopadzie 2012 r. W związku z powyższym dłużnik spełnia podstawowe przesłanki do ogłoszenia upadłości z art. 10 i art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 28.02.2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze [p.u.n.]. Jednocześnie Sąd wskazał, że majątek dłużnika niewątpliwie wystarczyłby na zaspokojenie kosztów postępowania upadłościowego, a zatem nie zachodzi w tym przypadku negatywna przesłanka ogłoszenia upadłości określona w art. 13 p.u.n.

Oceniając jednak sytuację finansową i prawną dłużnika w kontekście szczególnych przesłanek ogłoszenia upadłości osoby fizycznej nie prowadzącej działalności gospodarczej Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, że niewypłacalność dłużnika nie powstała ze względu na wyjątkowe i niezależne od niego okoliczności, lecz ma swe źródło w zobowiązaniach wynikających z działalności gospodarczej prowadzonej w formie spółki komandytowej Zakład Produkcyjno-Usługowy (...) A. P. oraz jej przekształceniu w (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością. Sąd podniósł, że zobowiązania dłużnika w przeważającej części wynikają z prowadzonej przez niego działalności gospodarczej, nie dają więc podstaw do zakwalifikowania dłużnika jako konsumenta i ogłoszenia jego upadłości jako osoby nie prowadzącej działalności gospodarczej.

Niezależnie od tego Sąd pierwszej instancji, odnosząc się do wniosku pełnomocnika dłużnika złożonego na rozprawie w dniu 24 stycznia 2014 r. o ogłoszenie upadłości dłużnika jako przedsiębiorcy (pomimo niezachowania warunków formalnych tego wniosku z art. 22 p.u.n.), wskazał, że wniosek ten byłby spóźniony. Zakład Produkcyjno-Usługowy (...) spółka komandytowa została przekształcona w (...) spółkę z o.o. w dniu 19 listopada 2012 r., zatem roczny termin do złożenia wniosku w trybie art. 8 ust. 2 p.u.n. upłynął z dniem 19.11.2013 r. Zaś żądanie ogłoszenia upadłości A. P. jako przedsiębiorcy zostało zgłoszone dopiero na rozprawie w dniu 24.01.2014 r., a nie z datą złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej nie prowadzącej działalności gospodarczej, gdyż przed tą rozprawą takie żądanie dłużnika nie było w żaden sposób wyrażone.

Orzeczenie o wynagrodzeniu tymczasowego nadzorca sądowego Sąd uzasadnił treścią art. 162 ust. 2a w zw. z art. 38 ust. 2 p.u.n.

Dłużnik A. P. wniósł zażalenie na powyższe postanowienie w zakresie punktu 1., zarzucając mu naruszenie:

I. art. 491² ust. 1 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze poprzez rozpoznanie wniosku w oparciu o przepisy ustawy dotyczące upadłości konsumenckiej, zamiast w oparciu o przepisy ustawy dotyczące upadłości przedsiębiorców;

II. art. 8 w zw. z art. 5 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze poprzez przyjęcie, że o wyborze przepisów w zakresie postępowania w przedmiocie ogłoszenia upadłości decyduje rodzaj długów dłużnika, gdy w rzeczywistości decydują jedynie przesłanki formalne w postaci bycia przedsiębiorcą, bądź wpis do stosowanego rejestru;

III. art. 8 ust. 2 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze poprzez przyjęcie, iż wniosek dłużnika został złożony z przekroczeniem rocznego terminu od wykreślenia dłużnika ze stosownego rejestru;

IV. z ostrożności procesowej – w przypadku – odmowy uwzględnienia powyższych zarzutów wskazał na naruszenie art. 491³ ust. 1 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze w zw. z art. 233 k.p.c. poprzez przekroczenie zasady swobodnej oceny materiału dowodowego i przyjęcie, że w niniejszej sprawie po stronie dłużnika nie zachodzą nadzwyczajne przesłanki uzasadniające ogłoszenia jego upadłości jako konsumenta.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w pkt. 1. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu wskazał, że Sąd Rejonowy za wiążący uznał, w zakresie podstawy prawnej, wniosek dłużnika o ogłoszenie upadłości. Stwierdził, że sąd jest samodzielnie upoważniony i zobowiązany do rozpoznania wniosku w trybie właściwym dla konkretnej sprawy. Na gruncie art. 8 i 5 p.u.n. decydującymi przesłankami o wyborze trybu postępowania nie jest rodzaj zobowiązań posiadanych przez dłużnika, istotna jest jedynie przesłanka formalna w postaci wpisu do stosowanego rejestru bądź faktycznego prowadzenia działalności gospodarczej. Stwierdził, że jego oświadczenie złożone na rozprawie w dniu 24 stycznia 2014 r. nie stanowiło nowego wniosku o ogłoszenie upadłości. Wskazał, że Sąd Rejonowy nie jest związany postawą prawną wniosku i może dokonać oceny czy ogłosić upadłości dłużnika jako przedsiębiorcy.

Niezależnie od tego, nawet przyjmując za prawidłowy pogląd o tym, że wniosek o ogłoszenie upadłości został złożony 24 stycznia 2014 r., Sąd pominął, iż dłużnik wystąpił ze spółki pod firmą Przedsiębiorstwo Handlowe (...) spółka jawna z siedzibą w Ś. w dniu 6 czerwca 2013 r.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Wniesione zażalenie skutkowało uchyleniem zaskarżonego postanowienia w punkcie I., chociaż nie wszystkie sformułowane w tym środku zaskarżenia zarzuty okazały się uzasadnione.

Odnosząc się do tych zarzutów Sąd Okręgowy wskazuje, że nie podziela poglądu skarżącego o tym, że w niniejszej sprawie nie powinien zostać uznany za wiążący wniosek A. P. z dnia 9 lipca 2013 r. o ogłoszenie jego upadłości jako osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej.

Wyjaśnienia w pierwszym rzędzie wymaga, że przepisy Prawa upadłościowego i naprawczego zawierają odrębne uregulowania w zakresie ogłoszenia upadłości przedsiębiorcy oraz osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej. Inne są także przesłanki do ogłoszenia upadłości konsumenckiej oraz upadłości przedsiębiorcy. Na tle regulacji art. 10 p.u.n. upadłość ogłasza się w stosunku do dłużnika niewypłacalnego. W odniesieniu jednak do osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej dodatkową przesłanką ogłoszenia upadłości, jest aby niewypłacalność ta została wywołana okolicznościami wyjątkowymi i niezależnymi (art. 491³ p.u.n. w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 2014 r., a mającym zastosowanie w niniejszej sprawie na podstawie art. 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze, ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych). Obowiązujące do dnia 31 grudnia 2014 r. unormowanie art. 491³ p.u.n. w sposób istotny zatem zawężyło zdolność upadłościową osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej.

Zgodnie z art. 22 ust. 1 pkt 3 p.u.n. wniosek o ogłoszenie upadłości konsumenckiej powinien zawierać m.in. wskazanie okoliczności, które uzasadniają wniosek i ich uprawdopodobnienie. Mając na uwadze treść regulacji art. 491³ p.u.n. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 2014 r.) znać trzeba, że wniosek o ogłoszenie upadłości konsumenckiej powinien zawierać nie tylko przytoczenie okoliczności odnoszących się do niewypłacalności wnioskodawcy, ale także wskazanie, że niewypłacalność ta powstała wskutek wyjątkowych i niezależnych od niego okoliczności.

Odnosząc wskazane wymogi formalne do treści wniosku wnioskodawcy podnieść należy, że A. P. w petitum żądania wprost wskazał, że wnosi - na podstawie art. 491¹ p.u.n. - o ogłoszenie swojej upadłości jako osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej. Jednocześnie wnioskodawca w uzasadnieniu wniosku wyjaśnił, że jego

niewypłacalność powstała z przyczyn od niego niezależnych. Nadto uiścił opłatę sądową należną od wniosku o ogłoszenie upadłości konsumenckiej (200 zł), a więc wyraźnie niższą niż od wniosku o ogłoszenie upadłości przedsiębiorcy (1.000 zł).

Zaakcentowania wymaga, że nie budzi żadnych wątpliwości, iż wobec nałożenia na wnioskodawcę jedynie obowiązku przytoczenia okoliczności faktycznych uzasadniających żądanie wniosku o ogłoszenie upadłości konstrukcja podstawy prawnej rozstrzygnięcia należy do sądu. Błędne jest jednak zapatrywanie skarżącego, że powołanie przez niego konkretnych, ściśle określonych przepisów prawnych, jest pozbawione jakiegokolwiek znaczenia. Podnieść bowiem należy, że przepis prawny, funkcjonujący w systemie obowiązującego prawa zazwyczaj jako norma abstrakcyjna i generalna, staje się - z chwilą powołania go w określonej sprawie - nośnikiem konkretnych treści faktycznych. Przepis ten bowiem, powołany jako argument w sprawie i tym samym przyjmujący rolę jednego z jego czynników, pośrednio dostarcza także twierdzeń i wiedzy o faktach, o tych mianowicie, które, wyłonione z całokształtu okoliczności stojących za żądaniem, zdadne są wypełnić jego hipotezę. Jeżeli zatem wnioskodawca buduje jakąś konstrukcję swego żądania, osadzając ją na ściśle wskazanym przepisie prawa, to tym samym wytycza granice okoliczności, które mają stanowić podstawę faktyczną orzeczenia. Jak już wskazano z treść art. 22 ust. 1 pkt 3 p.u.n. wynika, że wnioskodawca jest zobowiązany do przytoczenia okoliczności, które uzasadniają wniosek. Przedmiot żądania, oprócz treści żądania, określa więc podstawa faktyczna wskazana w uzasadnieniu wniosku. W konsekwencji uzasadnione jest przyjęcie, że wskazanie przez wnioskodawcę i to działającego przez zawodowego pełnomocnika (będącego także syndykiem) konkretnych przepisów prawa, mających stanowić podstawę prawną orzeczenia, jakkolwiek nie wymagane, nie pozostawało i nie mogło pozostawać bez znaczenia dla przebiegu oraz wyniku sprawy, albowiem pośrednio określiło także okoliczności faktyczne uzasadniające jego żądanie, stanowiąc ich uzupełnienie (vide uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 23.02.1999 r., I CKN 252/98, wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 13 marca 2014 r. I ACa 851/13, (...) Prawnej LEX nr 1459057). Innymi słowy, przytoczenie przez A. P. przepisu art. 491¹ p.u.n. oraz wskazanie, że upadłość powstała z przyczyn niezależnych od wnioskodawcy nakazywało Sądowi Rejonowemu przeprowadzenie oceny czy twierdzenia zaprezentowane we wniosku uzasadniają ogłoszenie upadłości wnioskodawcy jako osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej.

Reasumując, sformułowanie żądania wniosku i przytoczenie okoliczności uzasadniających to żądanie określało rodzaj postępowania upadłościowego, a co za tym idzie przyjęty przez sąd kierunek orzekania oraz czynienia ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie.

Zgodzić się natomiast należy z argumentami zażalenia, że wyrażona przez Sąd Rejonowy ocena żądania wnioskodawcy, w kontekście wskazywanych przez niego norm Prawa upadłościowego i naprawczego, została przeprowadzona w sposób wadliwy.

Wskazać trzeba, że jakkolwiek Sąd pierwszej instancji odwołał się do regulacji art. 491³ ust. 1 p.u.n. przyjmując, że niewypłacalność dłużnika nie powstała ze względu na wyjątkowe i niezależne od niego okoliczności, tym niemniej uzasadniając swoje stanowisko w tym zakresie poprzestał jedynie na stwierdzeniu, że zobowiązania dłużnika w przeważającej części wynikają z prowadzonej działalności gospodarczej, wobec czego nie dają podstaw do ogłoszenia jego upadłości jako konsumenta. W istocie zatem przeprowadzona przez Sąd Rejonowy ocena wystąpienia przesłanek z art. 491³ ust. 1 p.u.n. sprowadzała się jedynie do określenia rodzaju zobowiązań dłużnika.

Odnosząc się do tej oceny wskazać należy, że użyte w tym przepisie pojęcie „okoliczności wyjątkowe” należy rozumieć jako wszystkie te zdarzenia i stosunki, których powstania dłużnik w normalnym stanie rzeczy nie mógł i nie powinien brać pod uwagę, zaś jako „okoliczności niezależne od dłużnika” - wszystkie te okoliczności, których dłużnik nie spowodował rozmyślnie albo wskutek niedbalstwa lub lekkomyślności.

Dla poczynienia ustaleń na gruncie art. 491³ ust. 1 p.u.n. bez znaczenia natomiast pozostaje rodzaj zobowiązań osoby fizycznej. Źródło powstania tych zobowiązań jest irrelevantne z punktu widzenia przepisów upadłości konsumenckiej. Innymi słowy, uwzględnieniu wniosku o ogłoszenie upadłości konsumenckiej nie stoi na przeszkodzie fakt, że dłużnik

ma zobowiązania z byłej działalności gospodarczej (vide Upadłość konsumencka. Komentarz praktyczny, Rafał Adamus, Aleksander Jerzy Witosz, Antoni Witosz, wyd. LexisNexis Warszawa 2009, str. 27-28). Stanowisko takie koresponduje z regulacją art. 8 ust. 1 p.u.n., z którego a contrario należy wyprowadzić wniosek, że wobec osoby fizycznej, która była przedsiębiorcą można prowadzić postępowanie upadłościowe uregulowane w art. 491¹-491¹² p.u.n. dopiero po upływie roku od dnia prawomocnego (ostatecznego) wykreślenia z właściwego rejestru, albo dnia, w którym zaprzestała swego uczestnictwa w spółce (art. 8), a wobec osób, które faktycznie prowadziły działalność gospodarczą, po upływie roku albo od dnia, w którym zaprzestały prowadzenia takiej działalności (vide Komentarz do art. 491¹ p.u.n., Feliks Zedler, System Informacji Prawnej LEX). Nie można przecież wykluczyć sytuacji (a raczej należy uznać to z regułą), że część zobowiązań „byłego przedsiębiorcy” będzie związana z wcześniej prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą.

Konkludując, Sąd Rejonowy błędnie przyjął, że ogłoszenie upadłości konsumenckiej nie może być orzeczone jeżeli dłużnik posiada zobowiązania związane z prowadzoną przez niego wcześniej działalnością gospodarczą. Rezultatem tej wadliwości był brak dokonania oceny treści żądania wniosku w kontekście wystąpienia przesłanek określonych w art. 491³ ust. 1 p.u.n.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy, na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. i art. 35 p.u.n., orzekł jak w sentencji.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy powinien zbadać czy w niniejszej sprawie zaistniały podstawy do ogłoszenia upadłości w stosunku do wnioskodawcy na gruncie regulacji art. 491³ ust. 1 p.u.n. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 2014 r.), a więc czy wystąpiła niewypłacalność wnioskodawcy oraz czy wynikała ona z przyczyn wyjątkowych i od niego niezależnych.

SSO Krzysztof Górski SSO Piotr Sałamaj SSO Anna Budzyńska